

Til: Representantskapet

Fra: Nord-Norges arkitektforening (NNAF)

Sak: Prinsipper for demokratisk rolle- og myndighetsfordeling i Norske arkitekters landsforbund

Dato: xx.xx.2026x

Bakgrunn og historikk i saken

Norske arkitekters landsforbund er organisert som en fagideell landsdekkende medlemsorganisasjon, der Representantskapet i henhold til vedtektene er forbundets øverste myndighet. Over tid har det imidlertid oppstått uklarhet knyttet til rolle- og myndighetsfordelingen mellom Representantskapet, landsstyret, komiteene og administrasjonen.

I etterkant av Representantskapsmøtet i juni 2023 oversendte kontrollkomiteen en skriftlig merknad (datert 29.08.2023) der komiteen uttrykker tydelig skepsis til forslag som innebar å flytte oppnevningsmyndighet for sentrale komiteer fra Representantskapet til landsstyret.

Kontrollkomiteen påpekte særlig at:

- oppnevningsregler for komiteer er en del av forbundets demokratiske struktur
- endringer i makt- og myndighetsfordeling krever grundig, prinsipiell behandling
- komiteer med kontroll- og tilsynsfunksjon bør være direkte ansvarlige overfor Representantskapet

Siden 2023 har Representantskapet i flere saker erfart at uklar rollefordeling bidrar til uforutsigbarhet, både i styringen av forbundet og i samspillet mellom sentrale og lokale ledd. Denne saken fremmes for å ta opp kontrollkomiteens merknad på prinsipielt nivå, og gi Representantskapet anledning til å fastsette klare styringsprinsipper.

Behovet for en slik avklaring er ytterligere aktualisert gjennom senere RS-behandlinger der spørsmål om ansvar, instruks og oppfølging har vist behov for tydeligere forankring.

Denne saken gjelder prinsipielle spørsmål om demokratisk styring og rolle- og myndighetsfordeling, som etter vedtektene ligger til Representantskapets ansvar, og kan derfor ikke behandles eller avklares gjennom strategiarbeid eller administrative prosesser alene.

Forslag til vedtak:

Prinsipper for demokratisk rolle- og myndighetsfordeling i Norske arkitekters landsforbund

1. Representantskapet slår fast at Representantskapet er NALs øverste myndighet, og har ansvar for å fastsette overordnede prinsipper for organisasjonens styring, rolle- og myndighetsfordeling.
2. Representantskapet slår videre fast at komiteer med kontroll-, tilsyns- eller sanksjonsfunksjon skal:
 - oppnevnes av Representantskapet
 - være ansvarlige overfor Representantskapet

- ha en uavhengig rolle i forhold til landsstyre og administrasjon
- 3. Representantskapet beslutter at organisatoriske endringer som påvirker makt- og myndighetsfordelingen mellom Representantskapet, landsstyret, komiteene og administrasjonen:
 - skal behandles som prinsipielle saker
 - skal være tilstrekkelig utredet
 - skal forelegges Representantskapet for beslutning
- 4. Representantskapet ber landsstyret fremlegge, innen neste ordinære RS:
 - en samlet redegjørelse for gjeldende rolle- og myndighetsfordeling i organisasjonen
 - en oversikt over oppnevnings- og rapporteringslinjer for NALs komiteer
 - eventuelle forslag til justeringer, tydelig begrunnet og prinsipielt forankret
- 5. Inntil slik redegjørelse er behandlet, skal det ikke iverksettes ytterligere endringer i oppnevnings- eller rapporteringsordninger for kontroll- og etikkorganer.
- 6. Representantskapet slår fast at avklaringer om demokratisk styring, rolle- og myndighetsfordeling er styringsspørsmål som skal behandles og beslutes av Representantskapet, og ikke kan erstattes, utsettes eller overføres til strategi- eller handlingsplanarbeid.

Overskrift

Prinsipper for demokratisk rolle- og myndighetsfordeling i NAL

Status i saken

Per i dag foreligger det ikke en samlet, eksplisitt prinsippavklaring fra Representantskapet om hvordan rolle- og myndighetsfordelingen mellom Representantskapet, landsstyret, komiteene og administrasjonen skal forstås og praktiseres. Endringer har i enkelte tilfeller vært begrunnet administrativt, uten helhetlig behandling av demokratiske og styringsmessige konsekvenser.

Saken bygger på vedlagte merknad fra Kontrollkomiteen 29.08.2023 (vedlegg 1) samt NALs vedtekter som beskriver Representantskapets rolle og organisasjonens styringsstruktur.

Drøfting

Et velfungerende organisasjonsdemokrati forutsetter klare styringslinjer og en tydelig fordeling av ansvar og myndighet. Representantskapet har rollen som overordnet, strategisk og kontrollerende organ, mens landsstyret har ansvar for løpende forvaltning innenfor de rammer Representantskapet trekker opp.

Komiteer som har kontroll-, tilsyns- eller sanksjonsfunksjon, har en særstilling i organisasjonen. For å sikre legitimitet, uavhengighet og tillit må slike komiteer være tydelig forankret i Representantskapet, ikke i det organet de er ment å føre kontroll med.

Denne saken handler ikke om enkeltvedtak eller personer, men om å styrke forbundets demokratiske struktur, sikre forutsigbarhet og tydeliggjøre Representantskapets rolle som øverste myndighet.

Fordeler

- Klargjøring av ansvar og myndighet mellom NALs organer

- Styrket legitimitet og uavhengighet for kontroll- og etikkfunksjoner
- Økt forutsigbarhet i organisasjonens styring
- Redusert risiko for konflikt og rolleklarhet
- Bedre grunnlag for tillit mellom sentrale og lokale ledd

Ulemper

- Tydeligere demokratiske prosesser kan oppleves som mer tid- og ressurskrevende
- Mindre rom for ad-hoc-løsninger basert på effektivitet alene

Økonomiske konsekvenser / andre risikoer

Saken har ingen direkte økonomiske konsekvenser. På lengre sikt kan tydeligere rolle- og myndighetsfordeling bidra til bedre styring, redusert konfliktnivå og mer effektiv bruk av organisasjonens samlede ressurser.

NNAFs anbefaling / forslag til løsning

Nord-Norges arkitektforening anbefaler at Representantskapet benytter denne saken til å fastsette og tydeliggjøre prinsipielle føringer for demokratisk rolle- og myndighetsfordeling i NAL, i tråd med kontrollkomiteens merknad fra 2023 og forbundets vedtekter.

Målet er å styrke NAL som en transparent, demokratisk og tillitsbasert landsdekkende organisasjon.